

Sedm bran k přírodě
Litovelského Pomoraví

Poetická brána

Vítej v malebném areálu **Domu přírody Litovelského Pomoraví**. Poklidná zákoutí, tajemná místa uvnitř staveb, klikaté cestičky, dřevěné mosty – to vše může na malou chvíli dnes občerstvit Tvou mysl.

K dnešní cestě sis vybral hravý sešit, který Ti nabídne netradiční doprovod areálem s **tématem poetiky**. Můžeš sešitem listovat, číst si zajímavosti nebo se rozhodnout a pokusit se trochu si pohrát s některými kreativními úkoly a návrhy. Je to jen na Tobě.

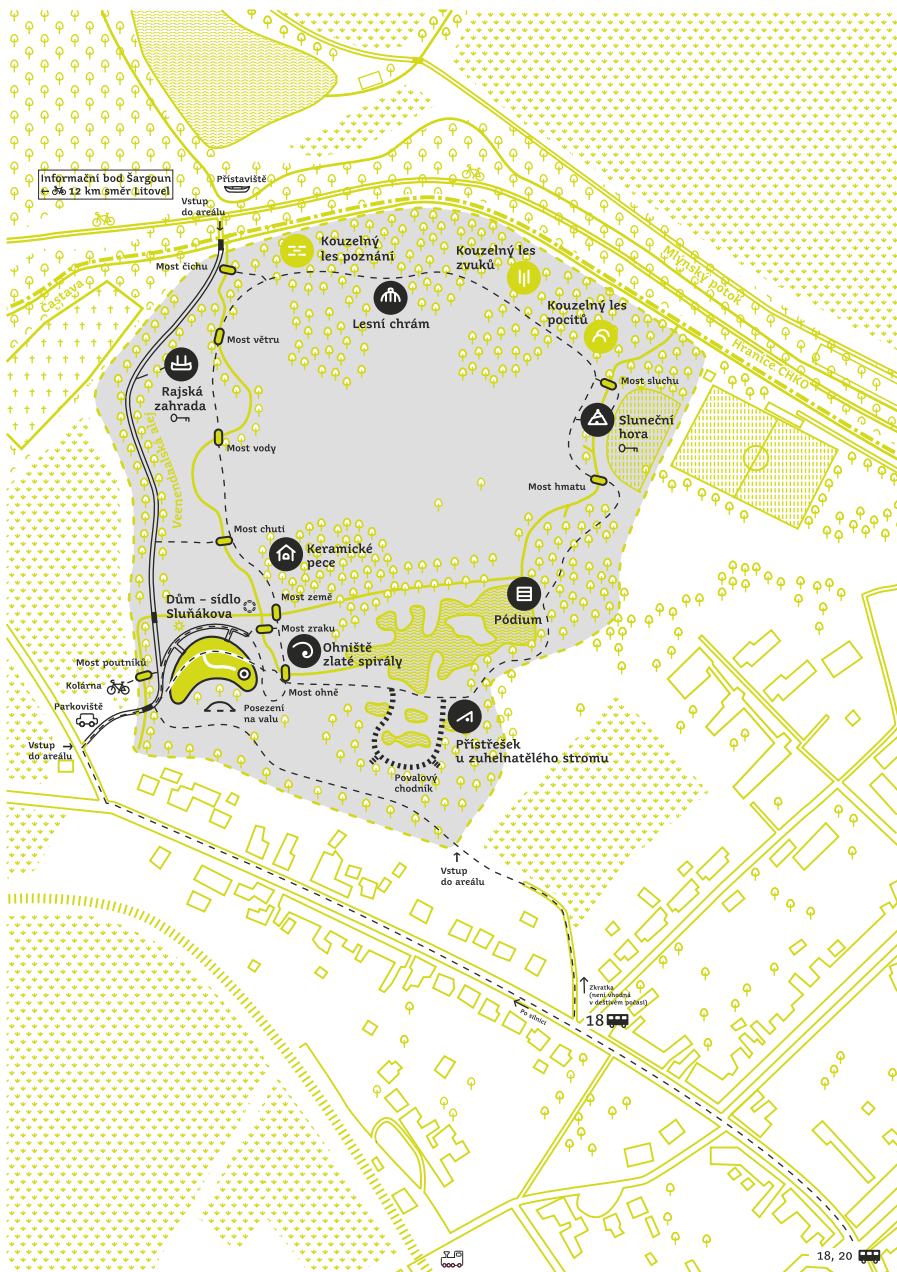
Ke každému sešitu je vhodné mít plánek areálu, který Ti pomůže objevit i ta nejtajnější skrytá místa, objasní Ti jejich vznik a dozvíš se pár základních informací a zajímavostí. Neboj se pátrat, zkoumat, zkoušet a zaznamenávat.

Počítej s tím, že Tvé putování může trvat dvě až tři hodiny. Spočiň tedy nejdříve v příjemném prostoru vstupní haly domu, posilni se, zkontroluj zásoby vody a pamlsků a nezapomeň pohladit své nohy, protože dnes je budeš opravdu potřebovat.

Až usoudíš, že jsi připraven, vydej se objevovat vnitřní i vnější neznámé krajiny.

Hodně štěstí
přejí Sluňákovští

Areál Domu přírody Litovelského Pomoraví

O poetice

Poetický člověk se vyznačuje osobitým druhem pohledu na svět. Tvoří, kudy chodí. Ve všem vidí něco zajímavého — ve skvrnách, čárách, předmětech, stínech, zvucích, slovech,... Je to poeta.

Když zvedne hlavu a podívá se na mraky, vidí, jak po obloze pluje RYBA, KROKODÝL, DRAK nebo něco ještě mnohem zajímavějšího, co se mraku vlastně jen podobá. Má rád občasná loudání. Umožňuje mu jen tak pozorovat, pohrávat si s nápady a v duchu tvořit.

Málokdy si stýská. Když se mu na čele usadí chmury, odhání je tím, že si jen tak pro sebe začne veršovat:

*Kráčím — za čím? Běžím — s něčím? Snění — to změní.
Slova — to dodá.*

Má rád příběhy, a proto pozorně zkoumá život kolem sebe. Ví, že příběhy čekají na své objevení všude kolem něj.

*Zkusíš být na chvíli poeticky vnímavým člověkem?
Vydej se do krajiny, jsi očekáván.*

Dům – sídlo Sluňákova

Ten, který vstupuje do neznámého prostoru, by měl vyslovit kouzelnou formuli – slovo, které mu otevře bránu do křehkého poetického světa snění.

Napadá Tě takové slovo?

*V duchu nebo nahlas jej vyslov a také si jej zapiš.
Mohl bys ho cestou třeba ještě potřebovat.*

Mosty promlouvají

Jestli chceš odhalit úplné tajemství mostů, prohlédni si je pečlivě ze všech stran. A když na některých místech zahlédneš záhadné důlky, použij pomocnou tabulku Braillova písma a přečti si vzkaz, který most nabízí.

⠁	⠃	⠉	⠙	⠑	⠋	⠗	⠒	⠠⠠
a	b	c	d	e	f	g	h	ch
⠇	⠊	⠏	⠌	⠍	⠎	⠔	⠕	⠑
i	j	k	l	m	n	o	p	q
⠞	⠚	⠟	⠥	⠧	⠦	⠦	⠦	⠦
r	s	t	u	v	w	x	y	z

Vyzkoušej si, jestli dokážeš přečíst jednoduchý nápis.

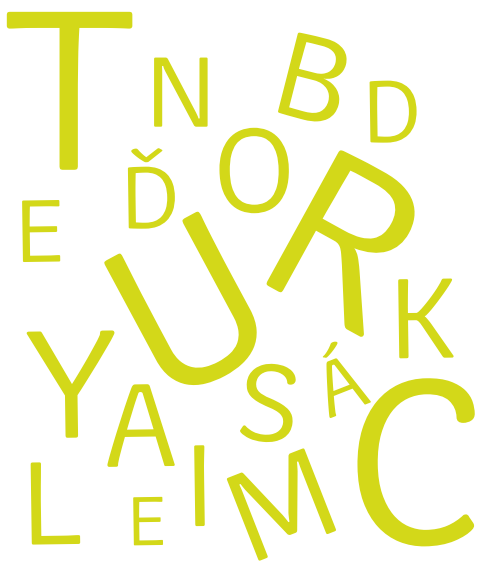
Správná odpověď je uvedena na straně 20.

Dům – sídlo Sluňákova

Než jsi sešit otevřel, byl často přemísťován z místa na místo, a tak se některá slova sesypala na jednu hromadu. Zkusíš odhalit, která slova zmizela v hromádce písmen?

Nejdříve se rozhlédni kolem sebe, pohlédni do krajiny (nejlepší výhled je ze střechy domu), pozoruj a potom zkus sestavit alespoň tři slova, která popisují to, co vidíš.

.....

.....

.....

A člověk poetický jde ve svém tvoření ještě dál. Pokusil by se vyslovit na každé slovo rým.

Můžeš to také zkusit nebo si tvoření nechat až na chvíli, kdy se objevíš na místě, které k tobě bude pomoci rýmů přímo promlouvat.

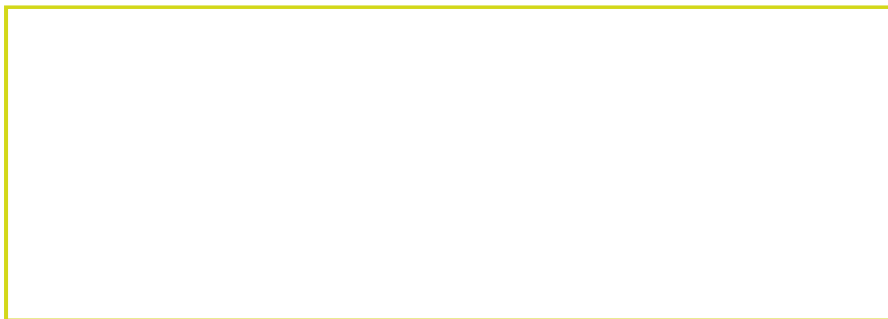
Určitě dnes taková místa potkáš.

Rajská zahrada rostlin a živočichů

Pokud je dnešního dne Rajská zahrada návštěvníkům areálu otevřená, neboj se a vstup.

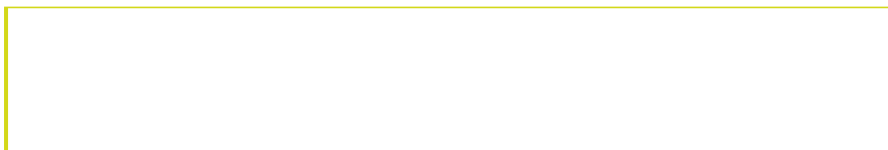
Kouzelný prostor plný skrytých zákoutích, půvabných výklenků a otvorů, osobitých tvarů a záhadných stop. Přilož tuto stránku na některé z míst, které se ti v lodi nebo kolem ní zalíbilo a pomocí obyčejné tužky vytvoř tzv. frotáž. Přejížděj tuhou po povrchu tak dlouho, až se ti začne zjevovat struktura, kterou máš pod papírem. Získáš záznam tohoto místa.

Potom zavři oči a ještě jednou se vybraného místa dotkni konečky prstů.

Pojmenuj si co nejpřesněji to, co jsi konečky prstů cítil, a podívej se, jestli záznam struktury na papíře odpovídá tvému pocitu. Jestli to není přesné, můžeš obrázek dotvořit.

Tak na svých cestách často tvoří poeta a ještě dodá k takovému obrázku výstižný název.

Rajská zahrada rostlin a živočichů

Ocitl ses právě na místě, kde se krásně odpočívá.

Prostor je uzavřený a zároveň otevřený.

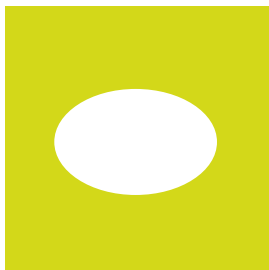
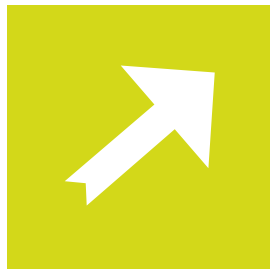
Široký i vysoký.

Útulný i prostorný.

Tvary jsou v něm rovné i zakřivené.

*Přejed' prstem po tvarech, které při prohlídce
prostoru Rajské zahrady najdeš nejčastěji a na
různých místech.*

*Najdi stejné tvary na papíře a také po nich přejed'
prstem.*

Rajská zahrada rostlin a živočichů

To je překvapení!

Tvary, které můžeš nejčasteji objevit v Rajské zahradě se zvětšily a probarvily. Zkus si pojmenovat, k čemu v tomto prostoru slouží. Mohla by mezi nimi být například cihla, která pomáhá tvořit zed', nebo úkryt pro netopýry nebo lavice pro chvíli odpočinku?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A teď se jenom pohodlně usad' a uživej si jemných pohybů a zvuků kolem sebe.

Jsi přece v Rajské zahradě.

Lesní chrám

Toto je místo, které je dobré prozkoumat ze všech stran.

Nahore, dole, uvnitř i okolo, z výšky i z pohledu malého tvora, třeba mravence.

Podívej se nahoru.

Podívej se dolů.

Podívej se doleva.

Podívej se doprava.

Dobře si zapamatuj, cos viděl.

Ano, můžeš se podívat ještě jednou.

A teď otoč stránku.

Lesní chrám

Většina z nás při pohledu nahoru nebo dolů i do stran pomáhá očím pohybem celého těla – otočením hlavy, pootočením v pase nebo jemným úkrokem. Bylo to u tebe také tak?

Zkus se podívat určenými směry ještě jednou, tentokrát pouze pomocí pohybu očí.

Je to, co vidíš, jiné, než když očím pomáhalo celé tělo? Máš pocit, že toho vidíš méně? Nebo naopak máš pocit, že toho vidíš více, protože sleduješ detailněji určitý úsek?

Poeta se při svých cestách dívá nejrůznějším způsobem. Někdy si udělá dalekohled ze svých dlaní, jindy vstoupí do hustého houští a hledá průzor mezi větvemi, kterým by viděl krajinu záramovanou jako obraz.

Prohlédni se tedy dobře okolí lesního schrámu. Určitě objevíš další zajímavá místa, která nabízejí nejen průhledy, ale i další možnosti k objevování zvuků, pohybů, doteků, povrchů, ...

Všechno pečlivě prozkoumej, ať tvoje smysly mají prostor pro rozmluvu s tvou myslí. Třeba tě napadnou krátké verše. To potom neváhej a hned si je zapiš. Takové poetické chvíle jsou vzácné.

Sluneční hora

Vítej u Sluneční hory. Pokud je dnešního dne návštěvníkům areálu otevřená a máš možnost vstoupit, učiň tak.

Čekáš nějaký úkol? Inspirace a imaginace ale nepřicházejí v podobě úkolů. Nejdříve se jen zlehka dotýkají a zjišťují, jestli jsme již připraveni dát naší mysli pocit volnosti, nespoutanosti.

*Tedy vejdi,
pozoruj,
naslouchej svému nitru,
nechej na sebe vše působit
a vnímej.*

*Ve Sluneční hoře je vše připraveno pro intenzivní prožívání času dotyků lidského těla.
A tak tě nitro hory začne vybízet.*

*Procházej se!
Klekní si!
Posad' se!
Polož se!*

Sluneční hora

*Nitro hory tě vybízí k putování k sobě samému.
V dotecích se zemí.*

*Prostorem znějí nejrůznější zvuky.....
... přiřaď si k nim v duchu zvuky hudebních nástrojů.*

*V prostoru se objevují nejrůznější stíny.....
..... přiřaď si k nim své pojmenování tvarů.*

*V prostoru cítíš různé vůně.....
... přiřaď si k nim vůně čtyř živlů (vody, ohně, země
a vzduchu) a pojmenuj si, která z těch vůní je pro tebe
nejsilnější a ke kterému z živlů se váže. Ten ti
vzkazuje:*

Vyhledávej mě častěji, umím ti dodat sílu.

*Až vyjdeš ven z hory, dobře si ji ještě jednou prohlédni.
Sluneční hora překrývá potok jako by chtěla zdůraznit
jeho sílu a zároveň ho uchránit, vědoma si jeho
zranitelnosti.*

*Když se podíváš na svou dlaň, vytvoříš z ní miskou
a otočíš, i ona by se mohla stát horou, která může
chránit. Rozhlédni se pozorně kolem sebe, jestli objevíš
ve své blízkosti takové místo, na chvíli dovol své dlani,
aby se stala horou, která chrání.*

Pódium, přístřešek

Polož svou ruku na papír tak, aby překryla pět slov napsaných ve středu stránky a pohlad' ta slova jako by ses dotýkal hladiny vody.

bublá

zavlažuje

stéká

zurčí

přitéká

Teď pomalu otoč stránku.

Pódium, přístřešek

Vidíš, jakou sílu má tvé pohlazení? I písmena se dala do pohybu a podoba psaného se pozměnila.

bublá

zavlažuje

stéká

zurčí

přitéká

Když se dotýkáme předmětů, přírody, lidí, věcí kolem sebe, měli bychom mít na paměti, že každý takový dotyk místo proměny a zanecháme tam tak svou stopu.

Pódium, přístřešek

Psané tvary některých těchto slov, která jsi před chvílí hladil, jsi mohl při své dnešní cestě již zahlédnout a dokonce se jich i dotknout.

Vzpomínáš si? Potkal jsi takové místo?

Jestli ne, určitě budeš mít ještě možnost takové místo potkat.

Ohniště zlaté spirály, keramické pece

Místo zastavení má pro člověka své osobité kouzlo, svou poetiku. My lidé se ji často snažíme něčím ještě umocnit. Pokusme se na chvíli zastavit, ztišit a posedět u Ohniště zlaté spirály.

Rozevřený sešit na této dvojstránce položme na zem a podívejme se, jestli kresba, kterou vidíme, nejde doplnit nějakým drobným předmětem, nejlépe přírodninou.

Ohniště zlaté spirály, keramické pece

Když tak učiníme, budeme mít před sebou obraz našeho spirálového ztišení.

A když si položené tvary obkreslíme, uchováme si alespoň v obrysech záznam tohoto šestého místa zastavení.

Střecha domu

Dnešní putování je za námi.

Vzpomeneš si na kouzelné slovo, které jsi vyřkl na počátku, aby ses mohl vydat na cestu?

A teď na konci cesty, napadá tě nějaké kouzelné slovo, kterým bys své dnešní putování uzavřel?

Střecha domu

*Mají tato slova něco společného?
Dokázal bys je vložit do jednoduchého dvojverší?*

*Přejeme
co nejvíce radostných
poetických chviliek
a dnů ve vašem putování
životem.*

Zdroje a literatura použitá při tvorbě textů

BARTOŠ, Michal. *O přírodě s láskou: eseje o vztahu lidí a přírody*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, 491 s. ISBN 978-802-4429-366.

BERÁNKOVÁ, Eva. *Tvořivá hra jako cesta k pochopení literárního díla*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2002, 106 s. Moderní pedagogika v teorii a praxi. ISBN 80-723-8182-2.

KÖNIGOVÁ, Marie. *Tvořivost: techniky a cvičení*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 188 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-802-4716-527.

NEUBAUER, Zdeněk a Tomáš ŠKRDLANT. *Skrytá pravda Země: živly jako archetypy ekologického myšlení*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2005, 312 s. ISBN 80-204-1181-X.

POGAČNIK, Marko a Tomáš ŠKRDLANT. *Elementární bytosti: emocionální úroveň Země*. Vyd. 1. Olomouc: Dobra, 1999, 288 s. ISBN 80-861-7931-1.

SCHILLING, Inge a Gerd SCHILLING. *Symbolická řeč barev: základní kniha o barvách: s testem osobnosti*. Olomouc: Dobra, 1999, 240 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-861-7930-3.

TULLET, Hervé. *Knížka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, [56] s. ISBN 978-80-7367-838-8.

TULLET, Hervé: *The five senses*. New line home video, 2001, 1 videodisk (DVD). ISBN 07-806-3363-6.

UHLÍŘOVÁ, Lenka. *Velká cesta Malého pána*. 1. vyd. Praha: Meander, 2008, 63 s. ISBN 978-808-6283-623.

Správná odpověď je POETICKÁ BRÁNA

Dům přírody Litovelského Pomoraví

se skládá ze dvou expozic, z nichž jedna je tvořena venkovním areálem v okolí nízkoenergetického domu v Horce nad Moravou, sídla Sluňákova – centra ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s. a druhá rekonstruovaným objektem hájovny Šargoun nedaleko Litovle a k ní přiléhající zahrady. Oba objekty prezentují tradiční i méně tradiční formou přírodní zajímavosti Litovelského Pomoraví, vzájemné vazby a propojování člověka s krajinou, v níž žije. Stavby a instalace vznikly s cílem podnítit návštěvníky ke smyslovému vnímání přírody a řečí uměleckých prvků pomáhají kultivovat vztah k přírodě Litovelského Pomoraví. V areálu v Horce nad Moravou byly realizovány stavby podle návrhu Františka Skály, Miloše Šejna, včetně zvonů Rudolfa Manouška, dále Miloslava Fekara a Marcela Hubáčka. Na přípravných studiích se významně podílel Tomáš Lampar a realizace zeleně byla konzultována se Zdeňkem Sandlerem. Hájovna Šargoun byla rekonstruována dle návrhu atelieru Projektil architekti. Expozici o včelách vytvořil Robert Smolík.

Domy přírody

realizuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Ve vybraných chráněných územích vznikají moderní návštěvnická střediska zprostředkávající poznání a kontakt návštěvníků s místní přírodou a krajinou včetně informací, jak a kudy se v území šetrně pohybovat. Nabízí možnost výukových programů školám a vzdělávacím zařízením. Umožňují setkávání místních obyvatel nebo nabízejí i prodej vzdělávacích a informačních materiálů a regionálních produktů.

Sluňákov –

centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.

Sluňákov

se svou činností zaměřuje na prohlubování úzkého sepětí člověka s přírodou a s krajinou, kterou obývá. Posláním Sluňákova, které se promítá do všech připravovaných činností a setkání s veřejností, je nabídka prožitků a poznání, které rozvíjejí uctivý vztah člověka k přírodě i k sobě samému. Smysl tohoto počínání vidí sluňákovští v tom, že lidé jsou přírodní bytosti, které jsou přirozeně vrostlé do živého světa a srostlé křehkým předivem vztahů se vším, co jej utváří. A právě proto by měli mít možnost přicházet na místa, která jim umožní tento pocit sounáležitosti pocítit a prožít. Více o nás: www.slunakov.cz

Orsej jarní (*Ficaria verna*)

Ráda krášíím svými květy první jarní zelené koberce lužních lesů. Jsem křehká, nesmělá, půvabná i zádučivá. Pro tyto své vlastnosti, které mám společně s poetikou, jsem se nabídla, že se ráda stanu průvodkyní této brány.

1. vydání

Návrhy aktivit: tým lektorů výukové a metodické sekce Sluňákova
Výtvarné náměty, perokresby, úprava textů: Mgr. Zdenka Štefanidesová
Ilustrace orseje: design studio KULTIVAR
Jazyková korektura: Mgr. Zdenka Štefanidesová, Mgr. Jana Malinová
Odborná korektura: Mgr. Michal Bartoš, Ph.D.
Grafika, sazba: Mgr. Zdenka Štefanidesová a New Signum, s.r.o.
dle grafického manuálu Sluňákova (design studio KULTIVAR)
www.slunakov.cz

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Tento projekt je podpořen z Programu švýcarsko-české spolupráce.

Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union.